

रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाबाट तेस्रो गाउँ सभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम २०७५ असार

यस सभाका सभाध्यक्ष ज्यू, प्रमुख अतिथि ज्यू, विशिष्ट अतिथि ज्यूहरु, अतिथि ज्यूहरु, गाउँसभाका सभासद ज्यूहरु, राष्ट्रसेवक कर्मचारी साथीहरु, उपस्थित अन्य महानुभावहरु, सुरक्षाकर्मी तथा पत्रकार ज्यूहरु,

यस रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको सम्मानित तेस्रो गाउँ सभामा हाम्रो निमन्त्रणालाई स्वीकार गरी उपस्थित हुनु भएका प्रमुख अतिथि ज्यू, विशिष्ट अतिथिज्यूहरु, अतिथिज्यूहरु लगायत सम्पूर्ण महानुभावहरुले आफ्नो अमूल्य समय प्रदान गर्दै गाउँसभाको शोभा बढाई दिनु भएकोमा मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट र आयोजक रैनादेवी छहरा गाउँपालिका परिवारको तर्फबाट हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु ।

आदरणीय प्रमुख अतिथि, विशिष्ट अतिथि सभासद

तथा महानुभावहरु

नेपाली जनताको आफैले बनाएको संविधानद्वारा शासन व्यवस्था संचालन गर्ने अभिलाषा अनुरूप संविधान सभाबाट निर्मित नयाँ संविधान कार्यान्वयनको क्रममा गत २०७४ असार १४ गते भएको स्थानीय तहको निर्वाचनद्वारा निर्वाचित भएको एक वर्ष अवधी पूरा गरे संगै लोकतन्त्र, सुशासन, विकास र समृद्धिका लागि दोस्रो पटक रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको नीतितथा कार्यक्रम गरिमामय यस गाउँपालिकाको तेस्रो गाउँ सभासमक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु ।

सात दशक अधिदेखि पटक-पटक र २०६२/६३ मा नेपाली जनताले गरेको निर्णायक र ऐतिहासिक जनआन्दोलनले नेपालको राजनीतिमा युगान्तकारी परिवर्तन गरेको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन पद्धतिसहितको नयाँ संविधान निर्माण भएपश्चात स्थानीय तह, प्रदेश र संघको निर्वाचन भएसंगै हामी नयाँ युगमा प्रवेश गरेका छौं ।

तीन तहका निर्वाचनमार्फत राजनीतिक अधिकारहरूलाई संस्थागत गर्न सफल हुनाका साथै नेपाली जनताहरुले आफूहरु सार्वभौमसत्ता सम्पन्न भएको महसुस गरेका छन् । सबैलाई समान अधिकार, समान अवसर र समान मर्यादा प्राप्त भएको छ । अब हामी स्थानीय सरकारले परिकल्पना गरेअनुरूप आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण, सुशासन र आर्थिक समृद्धिको दिशातर्फ केन्द्रित भईरहेका छौं ।

आगामी दिनमा पनि विगतमा भैं हाम्रो अभियान सामाजिक न्यायसहितको समृद्धि आर्जन गर्न, गरिबी र पछ्यौटेपन विरुद्ध केन्द्रित रहि रहनेछ । यस गाउँपालिकाको नीति,मार्गनिर्देशन तथा

कार्यक्रम तर्जुमा गरिरहदा यिनै मान्यताहरूबाट हामी निर्देशित भएको व्यहोरा निवेदन गर्न चाहन्छु । यस आर्थिक वर्षको नीति, तथा कार्यक्रम तयार गरिरहदा **सवल, समृद्ध, सुन्दर, शहर** उन्मुख गाउँपालिकां (४ “स” अभियान) का रूपमा विकसित गर्ने योजना सहितको रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको भावी तस्वीरलाई सामुन्नेमा राखेका छौं ।

सिंहदरवारको अधिकार जनताको घरदैलोमा पुर्याउने वाहकका रूपमा रहेको यो स्थानीय सरकारले आधारशिला तयार गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गर्ने, विकासको प्रतिफल सबै जनताले समान रूपमा प्राप्त गर्ने गरी साधन, स्रोत र अवसरको न्यायोचित वितरण गर्ने, दिगो विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण गर्ने र आम जनताको अपनत्व र स्वामित्व हुने गरी विकास आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गर्ने दिशामा यो नीति, मार्गनिर्देशन तथा कार्यक्रम केन्द्रित गरेको छु र सोही मार्गदर्शनबाट प्रेरित भई बजेट पनि प्रस्तुत गरिने छ ।

यो आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति, मार्गनिर्देशन तथा कार्यक्रम तयार गर्ने क्रममा नेपालको संविधान, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, चौधौं योजना, नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा गरेका प्रतिवद्धताहरू, आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, विकासका लागि नेपाल सरकारले तय गरेका विभिन्न राष्ट्रिय नीति, निर्देशिका, कार्यविधिहरू, रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाका जनता, राजनैतिक दलहरूबाट प्राप्त भएका अमूल्य सुझावहरूलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिएको छु । यसैगरी वृद्धिजीवि वर्ग, पूर्व जनप्रतिनिधिहरू, व्यवसायीहरू, सिर्जनशील युवाहरू, संचार जगत तथा नागरिक समाजको तर्फबाट प्राप्त सुझावहरूलाई नीति तथा कार्यक्रमको आधारको रूपमा लिएको छु ।

आदरणीय सभासद ज्यूहरू,

अब म रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गर्न चाहन्छु । नेपालको संविधानले नेपाललाई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक मुलुकमा रूपान्तरण गरेको र हाल नेपालमा कायम भएका ७५३ स्थानीय तह मध्ये पाल्पा जिल्लामा १० वटा स्थानीय तहहरू रहेका छन् । यी १० वटा स्थानीय तहहरूमध्ये रैनादेवी छहरा गाउँपालिका रमणीय, सुन्दर र प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण रहेको हजुरहरू सवैलाई विदितै छ ।

यस गाउँपालिकाको **पूर्वमा** रिब्दिकोट र तिनाउ गाउँपालिका, **पश्चिममा** अर्घाखांची जिल्ला , **उत्तरमा** गुल्मी जिल्ला र **दक्षिणमा** रुपन्देही जिल्ला रहेका छन् । २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या २६ हजार ४ सय ६९ रहेको छ । यसको क्षेत्रफल १७५.८८ वर्ग कि.मी. रहेको छ । यस गाउँपालिकामा साविकका सिद्धेश्वर, सोमादी, भुवनपोखरी, छहरा, मुभुङ्ग, जुठापौवा, वल्डेङगढी र सत्यवती गरी ८ वटा गा.वि.स. लाई समावेश गरेर ८ वटा वडा कायम गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर, नेवार, दलित लगायत विभिन्न जात-जाति एवं भिन्न भिन्न भाषा, धर्म र संस्कृति भएका मानिसहरूको बसोबास रहदै आएको छ ।

आदरणीय सभासदज्युहरू,

हाम्रो देशले संघीय लोकतान्त्रिक शासन पद्धतिलाई अंगिकार गरेको र नेपालको सविधानले स्थानीय तह, प्रदेश र संघ गरी तीन तहका सरकारको परिकल्पना गरे अनुरूपमा हामी सवैले गत एक वर्ष यता नौलो पद्धति अर्थात घरदैलोको स्थानीय सरकारको अभ्यास र अनुभूति गर्ने अवसर पाएको विदितै छ । लोकतन्त्रको संस्थागत र मुलुकको आर्थिक समृद्धिका लागि ग्रामीण क्षेत्रको विकास अत्यावश्यक रहकोले गत वर्ष हामीले रैनादेवी छहरा गाउँपालिका कार्यालयको संस्थागत पूर्वाधार विकासमा केन्द्रित रहदै यस क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधार विकास, आर्थिक समाजिक रुपान्तरणका विविध योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालन गरी यहांको दीर्घकालिन विकास र समृद्धिका लागि शिला राख्ने काम गरेको सन्दर्भ सगौरवका साथ राख्न चाहन्छु ।

यस सिलसिलामा गाउँपालिका कार्यालय भवन निर्माणका लागि जग्गा व्यवस्था, दीर्घकालिन महत्व राख्ने **सालभण्डी-जुठापौवा-सुन्दरदुंगा** सडक विस्तार गरी वस सेवा संचालन, गाउँपालिका कार्यालय क्षेत्र र वडा न. ५ कार्यालय जाने सडक **आर. सी. सी ढलान**, वडा नं ४ चोरगोठ **लिफ्टिङखानेपानी** योजना सम्पन्न गर्नुका साथै ३ वटा लिफ्टिङ खानेपानीका योजना कार्यान्वयनका चरणमा रहेका छन । न्यून आय भएका १६० घरको **फुसका घरको छाना** हटाएर जस्तापाता लगाउन अनुदान दिईएको, स्वास्थ्य सेवामा सवैको पहुँच पुर्याउन सामाजिक स्वास्थ्य वीमा ५० % अनुदानमा अघि वढाइएको , पश्चिम क्षेत्रमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिएको पश्चिम क्षेत्रमा रहने गरी **एम्बुलेन्स सेवा** संचालन गर्ने कार्य अघि बढेको र छिट्टै सेवा प्रारम्भ हुने, फोहर व्यवस्थापनका लागि डम्पिङ साईटको व्यवस्था गरी फोहर संकलन तथा व्यवस्थापन सवै वडामा विस्तार भएको कार्य छहरावाट शुरु गरि टुकीरहित गाउँपालिका वनाउन विद्युत सेवा विस्तार कार्य गरिदै आएको र यसका निम्ति विद्युत प्राधिकरण पाल्पावाट अघि बढेको प्रक्यावाट काठका विद्युत पोल हटाएर स्टीलका पोल राख्ने कार्य भईरहेको, कार्यालय स्वास्थ्य चौकी र विद्यालयहरुमा **ई-हाजिरी** गर्ने व्यवस्था मिलाईएको, मुभुडमा रंगशाला निर्माण र तिलकथानमा आधुनिक पार्क निर्माणका लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, लक्षित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि एवं सशक्तिकरणका लागि विभिन्न तालिम संचालन गरिएको, आदि प्रमुख कार्यहरु भएको यस सम्मानित गाउँ सभा तथा विशिष्ट महानुभावहरुलाई जानकारी गराउन चाहन्छु ।

अब म रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाले आगामी वर्ष अवलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

नीतिहरू :

१. गाउँपालिकाको आफ्नो केन्द्र एवं मुकाम रहने स्थानकाकार्यालय भवन, आवास क्षेत्र, व्यापारिक क्षेत्र, खेल मैदान, पार्क आदिका वारेमा अध्ययन गरी पूर्वाधार निर्माणकालागि गुरुयोजना तयार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

२.सडक निर्माण गर्दा गाउँपालिका केन्द्रबाट वडा केन्द्रसम्म जोड्ने र वडा केन्द्रबाट गाउँ वस्तीसम्म जोड्ने सडकको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ निरन्तरता दिईने छ ।

३. “गुणस्तरीय शिक्षा—वालवालिकाको हक, समृद्ध रैनादेवी छहराको जग” भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउने र **व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा** संचालन गर्ने कार्यलाई पनि प्राथमिकता दिने नीति अवलम्बन गरिने छ । शिक्षकको दक्षता वृद्धि, विद्यार्थीको अनुशासन र अभिभावकको सक्रियता बढाउदै पठनपाठनलाई गुणस्तरीय बनाउन जोड दिइने छ ।

४.मानवजीवनलाई स्वस्थ बनाउन निरोधात्मक जनस्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ । उपचारात्मक सेवालालाई प्रभावकारी बनाउनगाउँपालिकाममा १५ शैय्याको अस्पताल बनाउने नेपाल सरकारको नितिलाई तीव्ररूपमा कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।

५.नागरिकको नैसर्गिक अधिकारको सम्मान गर्दै स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ । पानीको मूलको स्रोतको संरक्षण गर्दै **एक घर एक धाराको** व्यवस्था गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।

६.यस गाउँपालिकाका सवैजसो वासिन्दाहरुको मुल पेशा र आमदानीको मुख्य श्रोत कृषि भएकोले कृषिको व्यवसायीकरण र आधुनिकीकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ । यसका लागि सिचाईको व्यवस्था, मल, विउ र प्रविधिको व्यवस्थाकालागि ध्यान केन्द्रित गरिने छ , साथै प्रत्येक वडालाई कृषि पकेट क्षेत्र ताकी **एक वडा एक कृषि प्राविधिक** को नीति लिईने छ ।

७.**जल, जमिन, जंगल, जडीवुटी, जनावर, जलवायु र जनशक्ति (सप्त “ज”)** को सही सदुपयोगवाट गाउँका जनताको समृद्धि र विकासको आधार वन्न सक्ने मान्यतालाई आत्मसात गर्दै यो क्षेत्रमा उद्यमशिलता विकास गर्न संलग्न कृषक, उघमीहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईने छ ।

८.**एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिइनेछ । यसक्रममा मौरि पालन, कुखुरा पालन, पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, तरकारी खेती, फलफुल खेती, जडीवुटी खेती आदिलाई प्रबर्धन गरिने छ ।

९.यस गाउँपालिका क्षेत्रका विभिन्न स्थानलाई पर्यटकहरुको आकर्षक थलो एवं पर्यटन गन्तव्यका रूपमा विकास गर्न योजनावद्ध पहल गरिने छ । यस सिलसिलामा पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको निर्माणका लागि संभाव्यता अध्ययन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिदै वल्डेडगढी, तिलकथान, रैनादेवी, कालिका मन्दिर लगायतका मठ मन्दिर, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक धरोहरलाई पर्यटन गन्तव्यका रूपमा विकसित गर्न आवश्यक कदम चालिने छ ।

१०.सूचनाको सहज पहुँचको व्यवस्था गरिनेछ ।

११.भौतिक पूर्वाधार विकासतर्फका प्रत्येक विकास आयोजनामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको पक्षलाई ध्यान दिई वातावरण मैत्री र अन्य मानवीय विकासका कार्यक्रमहरुमा लैगिक

समानता तथा समाजिक समावेशीकरणको पक्षलाई ध्यान दिई दिगो विकासमा आधारित बालमैत्री, अपांगमैत्री बनाउने कुराको सुनिश्चितता गर्दै लगिने छ ।

१२. वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय भाषिक, धार्मिक र लैंगिक आधारमा हुने विभेद, असमानता र बन्चितिकरणलाई न्यूनीकरण गर्दै लगिनेछ ।

१३. सबै नागरिकले सुरक्षाको अनुभूति गर्ने, मानव अधिकारको उपभोग गर्ने, कानूनको पालना गर्ने संविधानमा उल्लेखित नागरिक कर्तव्य पूरा गर्ने गरी न्याय, कानून र मानव अधिकारको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

१४. तथ्यांकमा आधारित योजना तर्जुमा, अनुगमन र मूल्यांकन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।

१५. स्थानीय गौरवका आयोजना अन्तरगत क्रमश सबै वडाहरूमा **एक वडा एक पूर्वाधार** आयोजनाको नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१६. उल्लेखित नीति, कार्यान्वयन गर्नका लागि पर्याप्त राजस्व, दुरुस्त संगठन र आदर्श नेतृत्व पंक्ति आवश्यक भएकोले यसको लागि उचित एवं प्रभावकारी कदम चालिनेछ ।

१७. सबै वडामा इन्टरनेटको पहुँच पुर्याई सूचना प्रविधिको माध्यमबाट शीघ्र सेवा प्रवाह गरिनेछ ।

१८. **SMART** (Sustainability, Mobility, Affordability, Resilience and Technology) **City** को सम्भावना अध्ययन गरी अगाडि वढाइने छ ।

१९. कम्प्युटर शिक्षामा साक्षर गर्दै लगिनेछ ।

२०. निःशुल्क रुपमा जग्गा उपलब्ध गराउने चन्दादातालाई सम्मान गर्ने नीति लिइनेछ ।

२१. विद्यालयहरू विद्यार्थी सङख्याका आधारमा गाभ्नु पर्दा आवासीय विद्यालयको सम्भाव्यता अध्ययन गर्दै अगाडि वढाइने छ ।

२२. हरेक विद्यालका वालवालिकालाई स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्थाको लागि **Euro gard** को व्यवस्था मिलाउँदै लगिने छ ।

२३. वालवालिकाको दिवा खाजा सम्बन्धमा अति विपन्न वस्तीमा रहेका **ECD** सञ्चालन भएका विद्यालयवाट सुरवात गर्दै लगिने छ ।

२४. वाल विवाहको भयावह स्थितिको रोकथाम न्यूनीकरणको लागि ससक्त रुपमा अभियान चलाउँदै लगिने छ ।

२५. प्रत्येक वडामा वालवालिकाको लागि एक वालग्रामको अभियान अगाडि वढाइने छ ।

२६. नसर्ने रोगहरुको जोखिम भयावह हुँदै आएकोले आवश्यक उपकरण खरिद गर्दै लगिने छ ।
२७. आयुर्वेद औषधालयप्रति जन चाहना बढ्दै गएकोले विस्तार गर्दै सर्वाङ्ग स्वद्यधन कार्यक्रमलाई अगाडि बढाईने छ ।
२८. गाउँपालिका केन्द्रमा प्रहरी विट राख्ने र इलाका प्रहरी कार्यालय मुभुङ्गलाई स्तरोन्नति गर्दै लौजान पहल गरिने छ ।
२९. स्थानीय सरकार सञ्चाल गर्न आवश्यक पर्ने ऐन, नियम बनाई राजपत्रमा प्रकाशन गरी लागू गर्दै लगिने छ ।
३०. खोलावाट निस्कने गिटी वालुवालाई परिचालन गर्न (IIE) गरी टेण्डर प्रकृयावाट अगाडि बढाईनेछ ।
३१. गा .पा भित्र रहेका खानिजन्य उद्योगलाई व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।

कार्यक्रमहरू

१.संस्थागत पूर्वाधार विकास:

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विकासका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रुपमा अगाडि लैजान विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डि.पी.आर.) तयार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- गाउँपालिकावाट गुरुयोजना तयार पारेका स्थानीय गौरवका आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखेर बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो, चुस्त दुरुस्त बनाउनका निम्ति रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको कार्यालय भवन निर्माण तथा बडा कार्यालयहरुको व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- यस गाउँपालिकाको समग्र काम कारबाही तथा प्रतिवेदन प्रणालीलाई ब्यबस्थित बनाउन गाउँपालिका कार्यालयसंग सम्पूर्ण बडा कार्यालयहरुलाई सूचना प्रविधि संजालमा आवद्ध गरिने छ ।
- समृद्ध गाउँपालिका निर्माणका लागि स्थानीय स्तरमा उपलब्ध विषयगत विज्ञहरू रहेको विभिन्न विषयगत समितिहरू गठन गरी विज्ञताको उपयोग गरिनेछ ।

२.सडक :

- अमलावास-फेक-कचल-रानीवगिया सडकलाई अध्ययन गरी कार्यान्वयनको रुपमा अधि लागिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय सडक गरुयोजना (RMTMP) वनाई सडकको मापदण्ड तोक्ने कार्य अधि वढाइनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तरगतका **सालभण्डी-सुन्दरढुंगा** सडक स्तरोन्नति , गाउँपालिका कार्यालय र वडा कार्यालय सडकको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई आगामी वर्ष पनि निरन्तरता दिईने छ । साथै सडक पुग्न वांकी रहेका गाउँ, वस्तीहरुमा नयां ट्रयाक खोलिने छ ।
- गाउँपालिका ५ वटा मुख्य सडकहरुलाईखुलाउने बहुबर्षीय योजनाका रुपमा अधि बढाइनेछ ।
- गाउँपालिकावाट वडा कार्यालय सम्म जाने सडकहरुको क्रमागत रुपमा स्तरोन्नति गर्दै लागिनेछ । अन्य रणनीतिक महत्वका सडकलाई पनि प्राथमिकताका साथ स्तरोन्नति तथा ग्राभेल गरिनेछ ।
- हाल कच्ची अवस्थामा रहेको **सत्यवती-वल्डेडगढी-जुठापौवा-छहरा-सिद्धेश्वर** सडकलाई **कालीगण्डकी करिडोर** (रुरु क्षेत्रतर्फको सडक डवल लेनको वनाउने कार्य नेपाली सेनाले गरिरहेको) मा जोडन सकिएमा भैरहवाको गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलवाट मुस्ताडको मुक्तिनाथ तीर्थस्थल जोडने छोटो रुट हुन सक्ने भएकोले सत्यवती-सिद्धेश्वर सडकको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई कायमै राखिने छ ।
- यातायात सेवालाई व्यवस्थित गर्नको निम्ति बस विसौनी, प्रतिक्षालय, सवारी पार्किङ व्यवस्थापनमा पनि ध्यान दिईने छ ।
- वजार क्षेत्रका सडकमा सौर्य सडक वत्ती जडान गर्न वैकल्पिक ऊजा केन्द्रसगं सहकार्य गरी अधि वढिनेछ ।
- रैनादेवी चक्रपथ (कृषि सडक) निर्माण कार्यलाई सम्मभव्यता अध्ययन गरी अधि वढिनेछ ।

३.खानेपानी :

- नागरिकको स्वस्थ्य जीवनका लागि शुद्ध खानेपानी उपलब्ध हुनु आवश्यक रहेको सवाललाई दृष्टिगत गरी गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वासिन्दालाई शुद्ध खानेपानी पुर्याउने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- **एक घर एक धारा**को अवधारणा तथा नीतिलाई कार्यान्वयन गर्न शुद्ध खानेपानी व्यवस्थापन सम्बन्धी योजनाहरु अधि वढाइने छ ।

- गाउँपालिकाभित्र शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था मिलाउन लिफ्टिङ खानेपानी आयोजनाहरू लाई बहुबर्षीय योजनाकारूपमा अधि बढाईने छ ।
- पानीको स्रोत संरक्षण तथा सिंचाईलाई मध्यनजर गरी **एक वडा एक पोखरी** को अवधारणालाई अगाडि बढाईने छ ।
- खानेपानीका थप सम्भाव्य श्रोतहरूको पहिचान र संरक्षण गरिने छ ।

४. सरसफाई, फोहोर-मैला तथा बजार व्यवस्थापन :

- सभ्य र स्वस्थ समाज निर्माणका लागि गाउँ, वस्ती, बजार क्षेत्र सफा रहनु आवश्यक भएकोले हरेक टोलबाट फोहोर संकलन गर्नुपर्ने घरहरूको लगत लिई सोही अनुरूप फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- बजार क्षेत्रका मुख्य मुख्य स्थानमा स्थानीय समुदायकै सहभागितामा फोहोर व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- हाल विकसित बजार क्षेत्रलाई स्वच्छ र हराभरा बनाउन **एक पसल एक गमला, एक घर पाचै गमला तथा एक घर दुई विरुवाको** नीतिलाई अभियानका रूपमा लागू गरिनेछ ।
- स्वच्छ र स्वस्थ मासु मात्र विक्रीवितरण गर्ने प्रवन्ध मिलाउन नियमन कार्य गरिने छ ।
- फोहोर व्यवस्थापन ऐन २०६८ को प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ र राम्रो गर्ने व्यक्ति, संघ, संस्था र टोललाई सरसफाई सूचकका आधारमा पुरस्कृत गरिनेछ ।

५. सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासन:

- गाउँपालिका कार्यालय र मातहतका आठ वटै वडा कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवालार्इ छिटो, छरितो, चुस्त, दुरुस्त रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- जनताको घरदैलो सरकारलाई जनताको पक्षमा क्रियाशील हुन साधन स्रोतले सम्पन्न गराइने छ ।
- स्थानीय सेवाप्रवाहको गुणस्तर र सुशासनमा उच्च जोड दिदै वित्तीय अनुशासन तथा परियोजना अनुशासनमा रहेर वडा तहदेखि नै हरेक काम कारवाही अगाडि बढाइनेछ ।
- स्थानीय सरकारबाट प्रदान गरिने सेवालार्इ जवाफदेही, जनउत्तरदायी, पारदर्शी बनाउन गाउँपालिका कार्यालय, विषयगत शाखाहरू र प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा पारदर्शी कार्यप्रणाली, हेल्पडेस्क, नागरिक वडापत्र, अनुगमन संयन्त्र, सार्वजनिक सुनुवाई र गुनासो पेटिका राख्ने व्यवस्थालार्इ निरन्तरता दिईने छ ।
- गाउँपालिकाको वेवसाईट तथा सामाजिक संजालमार्फत कार्यालयका सबै गतिविधिहरूलाई अद्यावधिक गरी सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाईने छ ।

- “करले होइन रहरले सेवा गरौं” सेवाग्राहीलाई सेवा प्राप्तमा सहजताको अनुभूति गराउन “मुस्कान सहितको नागरिक सेवा” प्रदान गरी गाउँपालिकाप्रति सकारात्मक मनोविज्ञानको विकास गराइने छ ।
- गाउँपालिकाको प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासनप्रति प्रतिवद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउन आवश्यक रणनीतिहरूको अवलम्बन गरी शून्य भ्रष्टाचारको नीति लिइनेछ ।
- भ्रष्टाचार विरुद्ध जनचेतना अभिवृद्धि गरिने छ । भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप प्रति शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ । नागरिकले सूचना पाउने अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने छ ।
- आय, व्यय र भौतिक प्रगति विवरणहरूलाई चौमासिक र वार्षिक रुपमा स्थानीय तहको कार्यालयमा सबैले देख्ने गरी अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीको लागि आचारसंहिता तयार गरी लागू गरिनेछ । कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनको आधारमा ‘पुरस्कार’ र ‘दण्ड’ को व्यवस्था गरिनेछ ।
- जनप्रतिनिधि एव कर्मचारीहरूको पेशागत क्षमता र दक्षता बढाउनको लागि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई सरलीकरण गर्नको लागि सूचना प्रविधिमा आधारित ई-गभनेन्सको अभ्यास गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको व्यक्तिगत घटना र स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी कानून, नीति, मापदण्ड, योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ ।
- संघीय कानून र मापदण्ड बमोजिम गाउँपालिकामा व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइ सराइ र सम्बन्ध विच्छेद) दर्तालाई व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आवद्ध गरी व्यक्तिगत घटना दर्ताको अभिलेख व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रका लागि सिफारिस लगायतका महत्वपूर्ण अभिलेखको डिजिटल प्रविधिमा आधारित अभिलेख प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
- राजस्व सम्भाव्यता अध्ययन गरी आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई विस्तृतीकरण गरिने छ ।
- करदाता शिक्षालाई अभियानकै रुपमा संचालन गरी **करले होइन रहरले** कर तिर्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।

६. सामाजिक विकास :

(क) शिक्षा :

- २१ औं शताब्दी विज्ञान र प्रविधिको शताब्दी भएकोले सबल, योग्य, सक्षम, नैतिकवान नागरिक निर्माण गर्न प्राविधिक, वैज्ञानिक र गुणस्तरीय शिक्षालाई प्राथमिकता दिईने छ। साथै प्राविधिक शिक्षा संचालनका लागि बजेट पनि विनियोजन गरिने छ।
- विभिन्न वडाहरूका मौजुदा विद्यालयहरू मध्ये केहीलाई नमुना विद्यालयका रूपमा विकास गरिने छ।
- विद्यार्थीमा लुकेर रहेका प्रतिभा पहिचान गर्न विद्यालय स्तरीय गायन, नृत्य, खेलकुद जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूमा अंग्रेजी भाषाको माध्यमबाट पठनपाठन गर्न उत्प्रेरित गरिने छ।
- शैक्षिक सुधारकालागि शिक्षक तथा विद्यार्थी विद्यालय समयभित्र रहने वातावरण सृजना गर्नको लागि अनुगमन र निरीक्षण प्रणालीलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ।
- शिक्षक दरबन्दीको अनुपातमा विद्यार्थी संख्या अत्यन्त न्यून रहेका विद्यालयहरूको भौगोलिक अवस्था समेतलाई अध्ययन गरेर त्यस्ता विद्यालयहरूलाई मिलान गर्दै लगिने छ।
- विद्यार्थीलाई व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा दिई विकासलाई विज्ञानसंग जोड्ने कार्यक्रम लागू गरिनेछ।
- संस्थागत रूपमा सञ्चालित शैक्षिक संस्थाहरूलाई व्यवस्थित र नियमन गरिनेछ।
- बाल विकास केन्द्रको विकासमा विशेष ध्यान दिईने र विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरूको पहिचान गरी भर्ना अभियानलाई निरन्तरता दिईने छ।
- आधारभूत तह देखि नै गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्न कक्षा ५ र ८ को परीक्षा गाउँपालिका स्तरमा संचालन गर्ने र उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई पुरस्कृत गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिमको व्यवस्थाका साथै शिक्षकहरूलाई जवाफदेही बनाउन पुरस्कार र दण्डको व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा अधि बढाईने छ।
- “ रोजगारमूलक शिक्षालाई आत्मसाथ प्रविधिक शिक्षामा हाम्रो हात ” यस अनुसार गाउँपालिका भित्र संचालित प्राविधिक शिक्षालाई सहयोग गर्दै यस वर्ष २ वटा मा. वि. मा प्राविधिक शिक्षा संचालनमा सहयोग गरीनेछ।
- उच्च शिक्षालाई प्रोत्साहन गर्दै यस गाउँपालिकामा संचालित एकमात्र भैरव बहुमुखी क्याम्पसलाई सहयोग गर्ने कार्यमा निरन्तरता दिईनेछ।
- शैक्षिक गुणस्तर बृद्धिमा शिक्षकहरूको दायित्व बढाउने गरी तालिम, पुरस्कार र दण्डको व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने कार्यलाई अगाडि बढाईनेछ।

(ख) युवा तथा खेलकुद:

- खेलकूद व्यक्तित्व विकास र अनुशासनका लागि आवश्यक रहेकोले खेलकूदको विकासलाई उच्च महत्व दिईने छ ।
- मुभुङ्गको कटौजेपानीमा फुटबल क्रिकेट, व्याडमिटन, भलिवल लगायतका खेलकूद संचालनका लागि गाउँपालिका स्तरीय खेलकूद मैदान निर्माणका लागि गुरुयोजना तयार भईसकेको हुँदा सो गुरुयोजनाको कार्यान्वयन अघि वढाईने छ ।
- युवाहरुलाई खेलप्रति उत्प्रेरित गर्न प्रत्येक वर्ष **गाउँपालिका प्रमुख कप** क्रिकेट, भलिवल फुटबल जस्ता खेलकूद प्रतियोगिता आयोजना गरिने छ ।
- युवा जनशक्तिहरु विदेश पलायन हुने प्रवृत्ति बढेकोले यस्तो पलायनलाई रोक्न बेरोजगार युवाहरुलाई स्वरोजगार मूलक कार्यक्रमहरु बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- प्रत्येक वडाहरुमा खेलमैदान बनाउने नीतिलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ ।

(ग) स्वास्थ्य :

- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सुविधा उपलब्ध गराउने कार्यमा जोड दिदै स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी बनाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुच सुनिश्चित गरिनेछ ।
- उपचार सेवालाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकामा १५ शैय्याको अस्पताल निर्माणका लागि सघं र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरी अघि बढिनेछ ।
- **एक वडा एक प्रसुती सेवा केन्द्र**को अवधारणा लागु गर्नुका साथै आधुनिक ल्याव सुविधा विस्तार गरिने छ ।
- **स्वास्थ्य नै धन हो** भन्ने सन्देश जनस्तरमा पुरयाउन प्रयत्न गरिनेछ । खाद्य पदार्थहरुको सचेतनालाई तल्लो तहसम्म लगिने छ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुको सेवालाई अझ प्रभावकारी बनाइने र उनीहरुलाई आफ्नो कामप्रति उत्प्रेरणा वढाउने प्रयास गरिने छ ।
- एम्बुलेन्स सेवालाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- धुम्रपान मुक्त परिवारको अभियान संचालन गरी सार्वजनिक स्थलहरुमा धुम्रपान निषेध गर्ने अभियानलाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ ।
- निजीस्तरमा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई व्यवस्थित र नियमन गरिने छ ।
- सुनौलो हजार दिनका आमाहरुलाई दिदै आएको पोषण भत्ता सेवालाई निरन्तरता दिईने छ ।
- असहाय, अशक्त र आर्थिकरुपले विपन्न बर्गलाई मुटु, मृगौला प्रत्यारोपण, क्यान्सर, प्यारालाईसिस रोगको उपचारका लागि आर्थिक सहायता प्रदान गरिने छ ।
- आयुर्वेदिक औषधी उपचार सेवालाई विस्तार गर्दै लगिने छ ।
- सामाजिक स्वास्थ्य बीमा अन्तर्गत ५०% अनुदानमा स्वास्थ्य बीमा कार्यलयलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(घ) लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण :

- महिला, बालबालिका, आदिवासी, जनजाति, दलित, मुस्लिम, अपांग, जेष्ठ नागरिक, युवा तथा अन्य लक्षित वर्गहरुका निम्ति सिपमुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरी सशक्तिकरण गरिने छ ।
- लक्षित वर्गको कार्यक्रमका निम्ति विनियोजित बजेट मध्ये ७० प्रतिशत आर्थिक समृद्धि र पूर्वाधार तथा ३० प्रतिशत सशक्तिकरणमा प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- महिलाको नेतृत्व एवं क्षमता विकास, आर्थिक विकासका लागि सीपमुलक तालिमको व्यवस्था गरिने छ । साथै वडाहरुमा क्रमश महिला विकास भवन निर्माण गरिने छ ।
- महिलामाथि हुने घरेलु हिंसा, दुर्व्यवहारलाई पूर्ण रुपमा निर्मूल गरी **महिला हिंसारहित गाउँपालिका** बनाईने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत प्रभावकारी रुपमा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । अशक्त जेष्ठ नागरिकलाई त्यस्तो सामाजिक भत्ता घर घरमै पुर्याईने छ ।
- हरेक वर्ष **विश्व जेष्ठ नागरिक दिवस (अक्टुबर १)** को अवसरमा गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान गरिनेछ ।
- हरेक वडामा “जेष्ठ नागरिक भेटघाट कार्यक्रम” संचालन गरी ज्येष्ठ नागरिकका अनुभवलाई गाउँको विकासमा उपयोग गरिनेछ ।
- समुदायमा लैंगिक हिंसा मुक्त, छुवाछुत मुक्त, जातीय भेदभाव मुक्त, जुवातास मुक्त, लागूऔषध दूर्व्यसन मुक्त, अन्धविश्वास तथा कूप्रथा मुक्त बनाउन समुदायलाई नै अग्रसर बनाउने नीति लिइनेछ ।
- सबै बालबालिकालाई पूर्ण खोप पुर्याउने गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ, पूर्ण खोप सुनिश्चितताको अवस्थालाई निरन्तर कायम राखिने छ ।
- भौतिक संरचना निर्माण गर्दा बालमैत्री र अपांगमैत्री पक्षलाई विशेष ख्याल गरिने छ ।

७. विद्युत :

- यस गाउँपालिकालाई **टुकीरहित र उज्यालो रैनादेवी छहरा** बनाउन विद्युत लाइन विस्तार गर्न बाँकी रहेका वस्तीहरुमा विद्युत लाइन विस्तार गरी उज्यालो रैनादेवी छहरा घोषणा गरिने छ ।
- काठका जिर्ण पोलहरु हटाएर स्टीलका पोल स्थानान्तरण गरिने छ ।
- सामुदायिक विद्युतलाई व्यवस्थित रुपमा अगाडि वढाउने नीति लिइनेछ ।

द. पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्द्धन :

- यस गाउँपालिका क्षेत्रका मठ मन्दिर, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक धरोहरलाई पर्यटन गन्तव्यका रूपमा बिकास गर्ने सिलसिलामा पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको निर्माणका लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी संभाव्यता अध्ययन गर्ने कार्य गरिदै आएकोमा सो कार्यलाई निरन्तरता दिदै वल्डेङगढी, रैनादेवी, कालिका, गढी, मच्छेन्द्र, तीनगिरे लेक लगायतका स्थानमा भ्यू टावरकोसंभाव्यता अध्ययन गरिने छ ।
- आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आकर्षित गर्ने उद्देश्यका साथ सत्यवति-वल्डेङगढी-सुन्दरेढुगां, कालिका मन्दिर, रैनादेवी मन्दिर हुदै रिडी रुरुक्षेत्र जाने पदमार्ग निर्माणको संभाव्यता अध्ययन गरिने छ ।
- पर्यटकहरूलाई वसोवासको सुनिश्चितता र स्थानीय संस्कृतिका वारेमा जानकारी दिन **होम स्टे** संचालनका लागि स्थानीय वासिन्दालाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक महत्व बोकेका अन्य मठ, मन्दिर, ऐतिहासिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- स्थानीय गौरवका आयोजना संचालनका क्रममा पर्यटनतर्फ तिलकथानमा अत्याधुनिक पार्क निर्माणको गुरुयोजना तयार गरिसकिएकोले सो पार्क निर्माणका लागि बजेट विनियोजन गरिने छ ।

९. आर्थिक विकास :

(क) कृषि र सिंचाई:

- गाउँको विकास र समृद्धिका लागि निर्वाहमुखी कृषिलाई व्यवसायिक कृषिमा रूपान्तरण गर्न नयां प्रविधि, उन्नत विउविजन, मलखादका लागि अनुदान दिनुका साथै कृषकहरूलाई तालिमहरूको व्यवस्था गरिने छ ।
- कृषि तथा पशुपालनलाई आधुनिकीकरण र व्यवसायिक बनाउँदै गाउँपालिकालाई तरकारी, मासु, दुध र अण्डा उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाईने छ ।
- **एक गाउँ एक उत्पादनमा** जोड दिदै सबै वडाहरूलाई कम्तिमा एक वटा कृषि व्यवसायको पकेट क्षेत्र तोकी अनुदानदिने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- कृषि व्यवसाय संचालन, कृषि उपज संकलन, भण्डारण तथा बजारीकरणका लागि सार्वजनिक र निजी क्षेत्र बीच सहकार्यमा जोड दिदै कृषि उपज संकलन केन्द्र, शीत भण्डार केन्द्र आदि निर्माणका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- कृषिको दिगो विकास र माटोको संरक्षणका निम्ति रासायनिक मल, विषादीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै अर्गानिक खेती गर्न किसानहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

- पशु उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि ल्याउन नश्ल सुधार कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ ।
- कृषि सिंचाइका लागि पोखरी, कूलो निर्माण, पुराना कूलोको मर्मत संभार तथा पाईप वितरण कार्य आगामी वर्ष पनि निरन्तरता दिईने छ ।

(ख) उद्योग तथा रोजगारी:

- जल, जमिन, जंगल, जडीबुटी, जनावर, जलवायु र जनशक्ति (सप्त ज) को सही सदुपयोग गर्न जडिबुटी प्रशोधन उद्योग, काष्ठ उद्योग, बाँसजन्य र अन्य घरेलु उद्योगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- परम्परागत सीप र उद्योगहरूलाई संरक्षण गरिने छ ।
- व्यवसाय दर्ता गर्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि आवश्यकता अनुसार उद्योग वाणिज्य संघसंग सहकार्य गरिने छ ।
- सरकारी, निजी तथा सभेदारी **(3P-Public, Private, Partnership)** को सहभागितामा उद्योग, व्यवसाय संचालन गर्न प्रोत्साहन गरी रोजगारका अवसर सिर्जना गर्न प्रयत्न गरिनेछ ।

(ग) वित्तीय तथा सहकारी क्षेत्र :

- सहकारीलाई आर्थिक विकासको निम्ति स्थानीय श्रम, सीप र स्रोत परिचालन गराउने माध्यमको रूपमा प्रयोग गरिनेछ ।
- सहकारीको संख्यात्मक भन्दा गुणात्मक विकासमा जोड दिईनेछ ।
- कृषि सहकारी र उद्यमशील सहकारीलाई उत्पादन/प्रशोधन/बजारीकरणको कार्य गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- सहकारीलाई विपन्न, महिला तथा तल्लो तहका जनताको जीवनस्तर उकास्न सामूहिक प्रयास गर्ने माध्यम बनाइनेछ ।
- परम्परागत घरेलु र लघु उद्यमहरूको विकास गर्न सहकारीलाई प्रयोग गरिनेछ ।
- युवाहरूमा उद्यमशीलता विकास गर्नका निम्ति सहकारीहरूलाई टोल टोलमा बिस्तार गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र भएका बैंकहरूलाई सेवाग्राहीमैत्री बनाउन सहजिकरण गरिनेछ ।

१०. वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन :

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जैविक विविधता , वृक्षारोपण, जीवजन्तु, र वनस्पतिको संरक्षणका लागि आवश्यक कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- कृषि, बन र वातावरणबीचको अन्तरसम्बन्धलाई जनस्तरमा लैजान सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- वन संरक्षण, वनकोदिगो व्यवस्थापन र वनजन्य उद्योगको प्रवर्धन, जडिवुटी खेती, जडीवुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापनामा जोड दिईने छ ।
- समुदायको सक्रियतामा **एक वडा एक उद्यान** निर्माण कार्य संचालन गरिनेछ ।
- दैविक प्रकोप एवं विपदमा परेका नागरिकहरूलाई उद्धार तथा व्यवस्थापनका निम्ति विपद व्यवस्थापन कार्यविधि बनाई लागू गरिनेछ ।

११.भूमि व्यवस्थापनतथा गरीबी निवारण:

- सार्वजनिक जग्गाहरूको अतिक्रमणलाई पूर्णरूपमा निषेध गरिने छ ।
- गाउँपालिकाभित्रका वर्षौंदेखि अव्यवस्थित रूपमा वसोवास गर्दै आएका नागरिकहरूलाई आफ्नै स्वामित्व सहित व्यवस्थित रूपमा वसोवासको व्यवस्था मिलाउन सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।
- खेतीयोग्य जमिन बाँक्नो राख्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै खाद्यान्न बाली लगाउनका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका न्यून आय भएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित आवासको सुनिश्चितता गर्न फुसका छाना भएका घरहरूलाई जस्तापाता लगाउन अनुदान दिई आएकोमा सो कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई गाउँपालिकालाई **फुसका छानारहित गाउँपालिका** बनाउन पहल गरिने छ ।

१२.न्याय तथा कानून :

- नेपालको संविधानको धारा २१७ बमोजिम गठित हुने न्यायिक समिति मार्फत विवादहरूको व्यवस्थापन र मेलमिलाप सम्बन्धी कार्यहरू सञ्चालन गरी स्थानीय न्याय प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- न्यायिक समितिलाई आवश्यक तालिमको व्यवस्थागरी सक्षम बनाइनेछ ।
- छिटो, छरितो र सुलभ न्याय प्रणालीको विकास गर्दै असहायलाई निःशुल्क न्याय प्रदान गर्न व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- मेलमिलापकर्ताहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरी मेलमिलाप समिति निर्णय गरी विवाद समाधानमा प्रभावकारिता ल्याइनेछ ।

१३. योजना, अनुगमन तथा मूल्यांकन :

- योजना निर्माणको चरणदेखि स्रोत परिचालन, कार्यान्वयन र अनुगमनसम्म स्थानीय जनसमुदायको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरूको छनौट गर्दा क्रमागत आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने गरी र नयाँ आयोजनाको हकमा विस्तृत डिजाइन र लागत अनुमान तयार भइसकेकोलाई बजेट व्यवस्था गर्न उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।
- चालु वर्षको बजेट कार्यान्वयन शीघ्र रूपमा अधि बढाइनेछ र महत्वपूर्ण आयोजनाहरूको कार्यान्वयनलाई तीव्रता दिइनेछ ।
- वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रकृयाको अवलम्बन गरिनेछ ।
- जवाफदेहीपूर्ण योजना तर्जुमा गरी स्थानीय तहमा सञ्चालित योजना र कार्यक्रमको सार्वजनिक सुनुवाइ गरिनेछ ।

१४. सूचना प्रविधि र संचार :

- गाउँपालिकाका गतिविधिहरूको प्रसारण गर्न रेडियो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका गतिविधिहरू बारेमा घरमै बसी जानकारी लिन सक्ने वनाउन गाउँपालिकाको वेबसाईटलाई पूर्णरूपमा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- सबै वडाहरूमा टेलिफोन र इन्टरनेट सुविधा पुर्याउनको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- पत्रकारको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम संचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा उद्घोषण तालिम सञ्चालन गरी नेतृत्वसीप क्षमताको अभिवृद्धि गरिनेछ ।

आदरणीय सभाध्यक्ष, प्रमुख अतिथि, विशिष्ट अतिथि, सभासद ज्यूहरु तथा महानुभावहरु,

प्रस्तुत नीतिर कार्यक्रम राजश्व परामर्श समिति, श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, विभिन्न विषयगत समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, कार्यपालिकाका सदस्यहरु तथा अन्य बुद्धिजीवीहरुबाट प्राप्त सल्लाह तथा सुझाव समेतलाई आधार मानी तयार पारिएको व्यहोरा अनुरोध गर्न चाहन्छु ।

मैले यस गाउँपालिकाको नीति कार्यक्रम प्रस्तुत गरिसकेको छु । हामीलाई विश्वास गरि सुम्पिएको सार्वभौमीक अधिकारको सम्मान गरि सबै जनप्रतिनिधिहरुले जनभावना अनुसार काम गर्ने प्रतिवद्धता पुनः यससभामा व्यक्त गर्न चाहन्छु । यस गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि उपलब्ध श्रोतको परिचालन गरि निष्ठाका साथ काम गर्ने वाचा गर्दछु । नीति तथा कार्यक्रम

कार्यान्वयनको निम्ति यहाँहरू बाट प्राप्त हुने रचनात्मक सुभावा र सल्लाहलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिएर अगाडि बढ्ने विश्वास दिलाउदै प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा यहाँहरू सबैको सहयोग निरन्तर रहने अपेक्षा गरेको छु ।

अन्तमा, यस गाउँसभा सम्पन्न गर्न अहोरात्र कार्यमा खटिई सहयोग गर्नु हुने गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, अधिकृतहरु ,लेखा प्रमुख , तथा अन्य कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्ने सन्दर्भमा हामीलाई रचनात्मक सुभावा र सल्लाह दिनुहुने सम्पूर्ण आदरणीय व्यक्तित्वहरुप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन दिदै उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरुमा हार्दिक कृतज्ञताव्यक्त गर्न चाहन्छु ।

धन्यवाद नमस्कार ।

चेत कुमारी थापा

उपाध्यक्ष, रैनादेवी छहरा गाउँपालिका